

Скеля Кашел

Найвеличніша пам'ятка Ірландії

OPW

Oidhreacht Éireann
Heritage Ireland

Скеля Кашел гордо височіє над
Золотою долиною та об'єднує в собі
найбільш вражаючий ансамбль
середньовічних споруд у всій країні.

Скеля Кашел стала центром влади ще наприкінці IV або на початку V століття, коли Манстером правили королі династії Еоганахтів. Одного з цих королів, Коналла Корка, вважають засновником Кашелського престолу.

За переказами, саме тут Святий Патрік хрестив онуків Коналла Корка. Під час хрещення Святий Патрік випадково поранив ногу короля Енгуса мак Над Фройха своїм гострим посохом. Енгус вирішив, що це була невід'ємна частина ритуалу, і мовчки стерпів біль. Особливістю Кашелського престолу було те, що багато його королів також були священнослужителями.

Наприкінці X століття династія Дал г-Кайс, яка до того володарювала в околицях Кіллало (графство Клер), витіснила Еоганахтів із Кашелського престолу. Бріан Бору з династії Дал г-Кайс успадкував Кашелський престол від свого брата в 978 році. Він став першим королем Манстера, який здобув титул верховного короля Ірландії. Бріан Бору загинув у битві при Клонтарфі в 1014 році.

У 1101 році правнук Бріана Бору, Муйрхертах Ва Бріайн, передав Скелю Кашел духовенству. Цим геніальним ходом він зміцнив свою репутацію церковного реформатора та позбавив своїх давніх ворогів, Еоганахтів, їхньої колишньої королівської резиденції. Із того часу Скеля Кашел стала центром Кашелського єпископства й активно розбудовувалася протягом наступних століть.

Між 1101 та 1111 роками на скелі була збудована велика церква або собор. На жаль, слідів цієї ранньої споруди не збереглося. Ймовірно, вона була розташована на місці східної частини соборного хору XIII століття.

У період між 1127 та 1134 роками Кормак Мак Картайг, король Десмонду, звів на Скелі вишукану Каплицю Кормака.

А ось про будівництво собору Святого Патріка у XIII столітті не збереглося жодних письмових свідчень – про вік цієї споруди ми можемо дізнатися лише за її архітектурними особливостями.

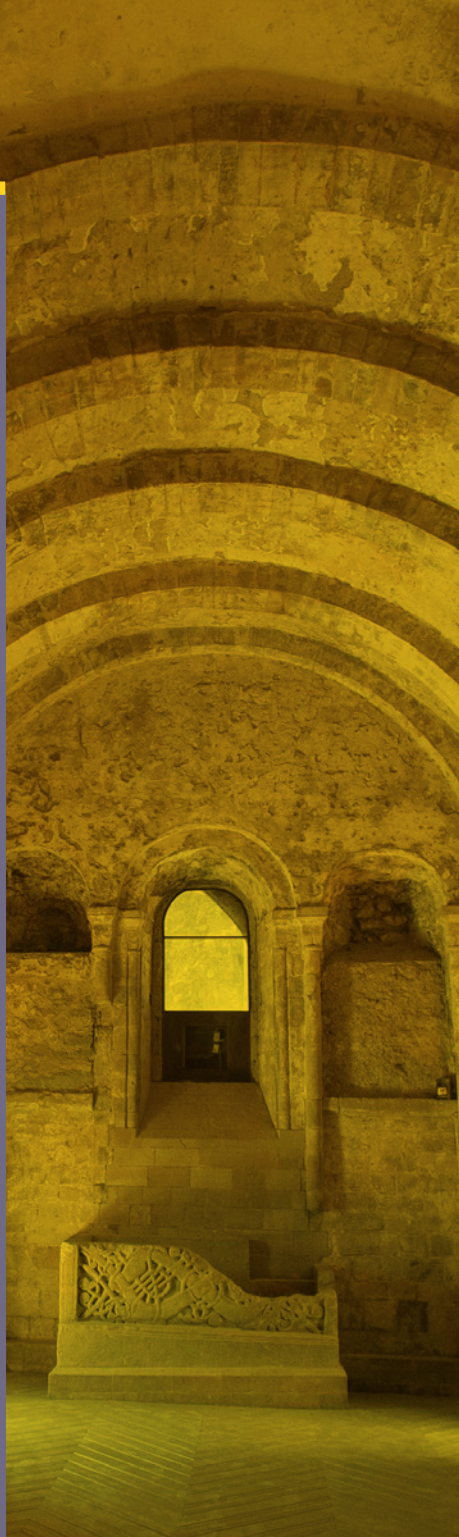
Значний внесок у розбудову Скелі зробив архієпископ Річард О'Хедіан (1406–1440): він наділив вікаріїв-хористів землями та побудував для них окреме житлове приміщення.

Пізніше Скеля перейшла в розпорядження протестантської Церкви Ірландії. А в 1749 році це місце, на жаль, було покинуте.

Старий собор ще певний час частково був накритий дахом, проте поступово почав руйнуватися. До 1848 року дах будівлі та частина житлової вежі обвалилися.

У 1869 році протестантська Церква Ірландії втратила статус державної, і Скеля Кашел перейшла під опіку держави. Агентству Office of Public Works було доручено піклуватися про національні пам'ятки, і Скеля Кашел стала першим таким об'єктом – у період із 1874 по 1876 рік тут проводилися реставраційні роботи.

У 1975 році було відновлено дах Зали хору вікаріїв. Протягом 1980-х років на території східного житлового приміщення вікаріїв-хористів проводилися археологічні розкопки, які завершилися його реставрацією. Нещодавно завершився тривалий період реставрації Каплиці Кормака.

Кругла вежа

Кругла вежа – найдавніша зі збережених споруд на Скелі. Її будівництво, ймовірно, датується 1101 роком, коли цю територію було передано у володіння церкви.

Такі споруди зводилися з кінця X до середини XII століття та являли собою окремо розташовані дзвіниці. Вони вирізнялися своєю унікальною формою та конструкцією, які були притаманні виключно Ірландії.

Кругла вежа заввишки 28 метрів є винятковим зразком архітектури, вона збереглася до наших днів у своєму первісному вигляді аж до самого конічного кам'яного даху. Її вхід розташований значно вище рівня землі, що є типовою рисою круглих веж. Колись ця вежа мала дерев'яні поверхи, з'єднані між собою драбинами. Маленькі вікна з горизонтальними верхніми балками забезпечують освітлення її проміжних поверхів, а на верхньому поверсі, де раніше розміщувалися дзвони, симетрично розташовані чотири вікна з трикутним завершенням.

Раніше вважалося, що круглі вежі зводилися для оборони від вікінгів. Проте з погляду обороноздатності вони є доволі вразливими: наявність лише одного входу та легкість, з якою дерев'яні конструкції всередині могли бути охоплені вогнем, робили їх малоефективними для захисту.

У 1965 році у вежу влучила блискавка, утворивши в ній великий отвір. Згодом це пошкодження було усунуто зусиллями агентства Office of Public Works.

Хрест Святого Патріка

Між Залою хору вікаріїв та собором височіє копія хреста Святого Патріка XII століття. Його оригінал дбайливо зберігається на нижньому ярусі самої Зали хору вікаріїв.

Цей хрест є нетиповим для ірландського стилю, оскільки навколо його перехрестя відсутнє характерне кільце. Виконаний у класичному латинському стилі, він, ймовірно, є відбиттям європейського архітектурного впливу початку XII століття.

Конструкція хреста передбачала дві додаткові опори по обидва боки від його стовбура, проте до нашого часу вціліла лише одна з них. Вважається, що ці елементи є своєрідним обрамленням зображених на хресті фігур. З одного боку тут зображено розп'ятого Христа в довгій мантиї, а з іншого – священника.

Основа хреста була пишно декорована. Вважається, що на її північній грані міститься зображення Мінотавра в лабіринті.

Каплиця Кормака

Це одна з найвишуканіших, найбільш вцілілих та найдавніших романських церков в Ірландії.

Будівля складається з нави та вівтарної частини, а зі східної сторони північної та південної стін нави здіймаються дві могутні вежі. Сама нава у своїх північній та південній стінах має вхідні двері. Серед нетипових архітектурних особливостей – горизонтальні тяги та аркатури, що прикрашають як внутрішні, так і зовнішні стіни каплиці.

На тимпанах (напівкруглому полі) обох багатоярусних аркових порталів висічені постаті тварин. На південному тимпані, ймовірно, зображений бик, а північний – прикрашений сценою полювання: маленький кентавр (напівлюдина-напівкінь) у норманському шоломі цілиться з лука у величезного лева. Зараз північний вхід затиснутий стінами собору, який був збудований пізніше, але із самого початку цей вхід також знаходився на відкритому просторі.

Невеликий дверний отвір у південній стіні нави веде до гвинтових сходів вежі, якими можна піднятися до її верхніх приміщень. Більший і значно розкішніше оздоблений портал північної стіни веде до кімнати, яка розташована на першому поверсі північної вежі. Це приміщення могло слугувати невеликою допоміжною каплицею або релікварієм.

У західній частині нави знаходиться пишно оздоблений кам'яний саркофаг, який має яскраво виражені риси скандинавського Урнеського стилю. Його було

висічено із цілої кам'яної брили, а його передня частина прикрашена переплетеними постатями звірів та змій. Вважається, що це саркофаг Тадга Мак Карті, брата Кормака. Це один із лише 17 ідентифікованих саркофагів в Ірландії та найдавніший із тих, що збереглися до наших днів. Він є майже ровесником каплиці, хоча був перенесений сюди із собору XIII століття лише в 1875 році.

Загадковою особливістю каплиці є те, що її вівтарна частина розташована не по центру нави.

Арка вівтаря складається з чотирьох частин та має витончено вирізьблені колони й капітелі. Друга частина ззовні прикрашена серією дивовижних кам'яних голів на колонах та самій арці. Обличчя людей тут перемішані з химерними гротескними фігурами. Ці гротескні фігури, які поєднують в собі риси людей і тварин, зустрічаються в різних місцях каплиці – як усередині, так і зовні. Їхнє справжнє символічне значення й досі залишається невідомим. На арці збереглася значна кількість оригінальних розписів XII століття.

Стеля вівтарної частини складається з чотирьох трикутних секцій. Кожна з них містить фрагменти фресок, які, ймовірно, відтворюють описану в Новому Заповіті історію про поклоніння трьох царів (волхвів) малому Ісусу Христу. Великі фрагменти розпису на південній стіні ілюструють сцени хрещення Ісуса Христа. Окрім цього, на поверхнях вівтарної частини також можна розгледіти й інші постаті з німбами.

У період із 1986 по 1997 рік на фресках проводилися реставраційні роботи. За допомогою скальпелів фахівці обережно видалили шар вапна, що був нанесений на розписи в часи пізнього Середньовіччя. У 2009 році розпочався новий етап відновлюваних робіт – масштабна реставрація всієї будівлі, яка тривала до 2017 року. Для боротьби з пліснявою майстри застосували ультрафіолетове бактерицидне опромінення, а для зниження рівня вологості в будівлі була встановлена система регульованої вентиляції. Крім того, було відремонтовано високий кам'яний дах, а також було встановлено сучасну систему відведення дощової води. Задля збереження результатів реставраційних робіт та підтримання стабільно низького рівня вологості в приміщенні доступ відвідувачів до внутрішнього простору каплиці наразі обмежено. Зараз інтер'єр можна оглянути виключно в супроводі екскурсовода. Відновлювальні роботи були проведені агентством Office of Public Works та компанією The Perry Lithgow Partnership. Сьогодні каплиця перебуває під постійним наглядом фахівців Tobit Curteis Associates.

Собор

Собор являє собою величний готичний храм у формі хреста. Він був зведений приблизно між 1230 та 1270 роками. Над перетином головної нави й транспта (середохрестям) здіймається могутня вежа XV століття. Собор ідеально вписався в простір між круглою вежею, Каплицею Кормака та висіченим у скелі колодязем. Як всередині, так і зовні будівлю прикрашає велика кількість різноманітних кам'яних голів.

Соборний хор

Головний вівтар був розташований у східній частині соборного хору, але до наших днів збереглася лише нижня частина східного фронтону.

Ряд високих стрілчастих вікон на північній та південній стінах повністю відповідає архітектурному стилю 1230-х років. У простінках між верхніми частинами цих вікон розміщені невеликі вікна у формі чотирилисника (квадрифоля).

Усі первісні архітектурні елементи соборного хору виконані з піщаника. Це створює виразний контраст із вапняком, який використовувався в пізніших частинах будівлі.

У східній частині південної стіни розташована ніша з кам'яною чашею та стоком, що була призначена для омивання літургійних посудин, а також пошкоджена сидилія (місце, де в певні моменти меси сиділи священики).

Тут також знаходиться настінна гробниця Мілера Маграта, протестантського архієпископа Кашела, який обіймав цю посаду з 1570 по 1622 рік.

Трансепт та середохрестя

На обох торцевих стінах трансепта розташовані по три великі стрілчасті вікна, висота яких була зменшена під час перебудови в XV столітті.

У кожному полутрансепті розташовано по дві маленькі бічні каплиці. Каплиці в південному полутрансепті значно менші, ніж у північному – через те, що вони межують з Каплицею Кормака, яка була збудована набагато раніше за собор.

На східній стіні південного полутрансепта збереглися значні фрагменти настінного живопису XV століття із зображенням сцени розп'яття.

Арки середохрестя є оригінальною роботою XIII століття. Вони спираються на пучкові рустовані колони з капітелями. Ребристе склепіння в центральній частині було майже повністю реконструйоване в 1875 році.

Нинішня вежа та парапети над середохрестям датуються періодом перебудови собору в XV столітті.

Нава

Нава, або західна частина храму, є незвично короткою порівняно з хором. Архітектурний план XIII століття, ймовірно, передбачав значно довшу наву, де північний та південний входи повинні були розташовуватися посередині її довжини. Проте в XV столітті була зведена житлова вежа, яка зайняла весь західний край первісної нави, що призвело до повної перебудови стін цієї частини собору.

Головним входом до собору слугує ґанок із хрестовим склепінням. Аналогічний за стилем ґанок на північній стороні, на жаль, до наших днів не зберігся.

Зала хору вікаріїв

Ця довга двоповерхова будівля розташована на південь від собору. Вона була зведена на початку XV століття архієпископом Річардом О'Хедіаном для вікаріїв-хористів. Спочатку була побудована зала, а трохи згодом до її східної частини було прибудоване житлове приміщення. Хор, який складався з групи чоловіків, як мирян, так і духовенства, виконував співи в соборі під час богослужінь.

На другому поверсі цієї будівлі розташовувалося основне житлове приміщення вікаріїв-хористів із великим каміном біля південної стіни. Ця кімната була відреставрована, а в її західній частині була створена дерев'яна галерея. Ця унікальна будівля є єдиним збереженим житловим приміщенням хористів в Ірландії.

На зовнішньому боці східної стіни будівлі, високо над землею, можна побачити горизонтальне зображення оголеної жінки Шіла-на-гіг.

Житлова вежа

Приблизно в той самий час, коли будувалася Зала хору вікаріїв, архієпископ Річард О'Хедіан добудував до західного краю собору Святого Патріка житлову вежу.

Ця п'ятиповерхова споруда й донині зберігає своє автентичне циліндричне склепіння, а із собором її з'єднує низка проходів. На жаль, частина цієї вежі обвалилася під час бурі в 1848 році.

Мапа

- A** Вхід
- B** Зала хору вікаріїв
- C** Житлове приміщення вікаріїв-хористів
- D** Хрест Святого Патріка (копія)
- E** Каплиця Кормака
- F** Житлова вежа
- G** Собор
- H** Кругла вежа
- I** Зовнішня стіна та кутова вежа

Скеля Кашел сьогодні

На сьогоднішній день Скеля Кашел як колишня арена визначних історичних подій щороку приваблює до себе сотні тисяч туристів з усіх куточків світу. 20 травня 2011 року, в останній день свого знакового державного візиту до Ірландії, Склею Кашел відвідали вже покійні Королева Єлизавета II та її чоловік принц-консорт Філіп, герцог Единбурзький. Майже одинадцять років по тому, 25 березня 2022 року, їхнім шляхом пройшли принц Уельський та герцогиня Корнуольська. Обидва візити підкреслюють ту вагомую роль, яку Скеля Кашел продовжує відігравати в житті сучасної Ірландії.

Околиці Кашела

Скеля Кашел колись була серцем багатого середньовічного середовища, численні відбитки якого можна побачити й дотепер. У долині на захід від Склі Кашел знаходяться руїни Абатства Гор, яке було засноване в XIII столітті та ліквідоване в середині XVI століття. Це абатство було останнім цистерціанським монастирем, заснованим на ірландській землі. На півдні розташовані залишки монастиря домініканців, закладеного в той самий час, що й собор Святого Патріка на Склі Кашел. У самому місті можна побачити вежу Кірні кінця XV століття, яку було переобладнано під готель, а також Палац Кашел – вишуканий маєток XVIII століття в паладіанському стилі, який зараз також гостинно приймає відвідувачів як готель.

